

Indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo i Viborg Kommune 2018-2020

VIBORG
KOMMUNE

Indhold

Indsatsplanen	2
---------------------	---

Hvad skal man gøre?	2
Hvornår?	2
Hvad sker der, hvis man ikke bekæmper?	2
Hvordan?	2
Kæmpebjørneklo	2
Forvekslingsmuligheder	3
Bekæmpelsesmetoder	3
Rodstikning	4
Slåning	4
Græsning	4
Sprøjtning med pesticid	5
Jordbehandling	5
Afdækning med plastik	5
Skærmbeklædning	5
Råd til bekæmpelse	6
1. Planlægning	6
2. Tidlig start	6
3. Vedholdenhed!	6
Forholdsregler	6
Lovgrundlag	7
Ikrafttrædelse og revision	7
Indsigelse	7
Indberetning	7

Indsatsplanen

Med denne indsatsplan forpligtes private og offentlige ejere eller brugere til at bekæmpe kæmpebjørneklo på deres arealer. Hele Viborg Kommune er udpeget som indsatsområde.

Hvad skal man gøre?

Ejere og brugere er forpligtet til bekæmpe kæmpebjørneklo på egen grund. Bekæmpelsen skal medføre, at den enkelte plante dør, og at den på intet tidspunkt er i stand til at sprede spiredygtige frø.

Hvis man er ejer eller bruger af et areal langs offentlige vandløb, udfører Viborg Kommune førstegangstrydning af kæmpebjørneklo på arealerne, dvs. 3 gange bekæmpelse og tilsyn i løbet af et år. Herefter har man pligt til selv at udføre den resterende bekæmpelse, ligesom man selv har pligt til at udføre bekæmpelse langs private vandløb. Viborg Kommune foretager bekæmpelse i et delområde pr. år. Efter 3 år revideres indsatsplanen, hvor der er mulighed for at sætte ind med kommunal bekæmpelse i flere delområder. Se delområderne på www.viborg.dk/bjoerneblo.

Viborg kommune administrerer bekæmpelsesindsatsen, registrerer forekomster af kæmpebjørneklo i kommunen og bekæmper planten på offentlige arealer.

Hvornår?

Bekæmpelse af bjørneklo skal være foretaget senest **d. 1. juli**.

Hvad sker der, hvis man ikke bekæmper?

Viborg kommune vil kontrollere at bekæmpelsen af kæmpebjørneklo lever op til kravene i denne indsatsplan.

Hvis det ikke er tilfældet, kan kommunen påbyde ejeren eller brugeren at foretage bekæmpelse hurtigst muligt og senest indenfor to uger. Følges påbuddet ikke, kan Viborg Kommunen foretage bekæmpelsen på ejeren eller brugerens regning.

Kommunen har adgang for kontrol af private arealer mod forevisning af behørig legitimation.

Hvordan?

Kæmpebjørneklo

Kæmpebjørneklo lever to år eller mere. Vækstsæsonen spænder fra marts til oktober, og kæmpebjørneklo blomstrer typisk i juni og juli. Planten kan blive 2-4 m høj. Stænglen er 5-10 cm i diameter og har røde pletter. Planten har fligede blade på op til 1,5 m og sætter hvide, hvælvede blomsterskærme på op til 1 m i diameter. Roden er en 30-50 cm lang forgrenet pælerod. Hver enkelt plante sætter i gennemsnit 20.000 frø, der kan være spiringsdygtige i op til 8 år. Frøene spredes kun over korte afstande fra planten, op til 100 m, men kan spredes over længere afstande ved at flyde i vand.

Billede 1. Kæmpebjørneklo kan blive 2-4m høj. Den sætter hvide blade og har store fligede blade.

Kæmpebjørneklo er invasiv i Danmark, dvs. at planten ikke er hjemmehørende. Kombinationen af en stor frøproduktion og fraværet af naturlige fjender gør, at den kan spredes ukontrolleret i naturen. De store blade skygger for hjemmehørende arter og kun få insekter og snegle kan leve på planten. Kæmpebjørneklo findes ofte langs vandløb. Når planterne visner om vinteren blotlægges jorden, hvilket medfører en større erosion af brinkerne og hermed øget sandtransport og sandaflejring.

Desuden udgør kæmpebjørneklo en sundhedsmæssig risiko, idet plantesaften indeholder stoffer, der ved hudkontakt kan forårsage alvorlige forbrændinger, hvis huden efterfølgende eksponeres for sollys.

Forvekslingsmuligheder

Kæmpebjørneklo kan for det utrænede øje minde om flere større skærmplanter i den danske natur, nemlig almindelig bjørneklo, grønblomstret bjørneklo, strandkvan, skovangelik samt kåltidsel.

Bekæmpelsesmetoder

Valget af bekæmpelsesmetoder afhænger både af bestandens størrelse og voksested. Som tommelfingerregel er fremgangsmetoden:

- Enkelte planter (1-10 stk.): rodstikning er den bedste metode. Skærmapning bør benyttes, hvis planterne ikke er blevet bekæmpet inden frømodning.
- Mindre bestande (10-100 stk.): rodstikning er tidskrævende, men effektivt. Slåning med le eller skuffejern er en god metode, der dog er mindre effektiv. Den kan evt. kombineres med rodstikning eller punktsprøjtning. Hvis naboarealer allerede afgræsses, er græsning en god løsning, men det er for omkostningstungt, hvis græsning skal nyetableres på arealet. Sprøjtning er en mulighed på arealer uden naturmæssig værdi. Skærmapning bør benyttes, hvis planterne ikke er blevet bekæmpet inden frømodning.

- Store bestande (100+ stk.): slåning med le eller maskine er en mulighed, men græsning er mere effektivt. Sprøjtning er en mulighed, hvis arealet er uden naturmæssig værdi. Skærmbekæmpelse bør benyttes, hvis der er planter, som ikke er blevet bekæmpet inden frømodning.

Rodstikning

Med en vinkel på 45 grader stikkes en spade igennem plantens rod over mindst 10 cm under jordoverfladen.

Efter rodstikning trækkes planten op og lægges til udtørring. Det snittede område på roden må ikke have kontakt til jorden. Eventuelle blomsterskærme og frø skal fjernes fra planterne, da umodne frø kan eftermodne, selvom planten er skåret ned.

Metoden er effektiv ved enkelte planter og spredte bestande. Rodstikning kan foretages gennem hele vækstsæsonen, men da små planter er lettere at håndtere, anbefales det at rodstikke i marts-april, når planterne er 15-20 cm høje. Metoden gentages 2-3 gange hen over sommeren.

Billede 2. En kæmpebjørneklo i marts. Selvom planten er lille, er roden stor og fyldt med næring, så planten hurtigt kan vokse sig stor.

Rodstikning er hårdt fysisk arbejde, men metoden er effektiv. Man kan rodstikke omkring 100 planter i timen.

Slåning

Planterne slås umiddelbart over jordoverfladen. Der kan både anvendes maskiner og håndholdte redskaber.

Metoden kan foretages gennem hele vækstsæsonen. Det anbefales at slå første gang i april-maj, når planterne er 20-25 cm høje. Metoden gentages 2-3 gange henover sommeren. Effektiviteten er begrænset, da planterne ikke nødvendigvis dør ved indgrebet. Eventuelle blomsterskærme og frø skal fjernes fra planterne, da umodne frø kan eftermodne, selvom planten er skåret ned.

Anslået tidsforbrug med le er 500-1500 planter i timen afhængig af bestandens tæthed. Metoden er mindre arbejdskrævende end rodstikning, men er også mindre effektiv.

OBS! Idet slåning kan medføre en tåge af plantesaft, bør maskinel slåning ske med lukket førerhus og bagmonteret klipper. Af samme årsag, bør buskrydder med snøre ikke anvendes. Ved håndholdte redskaber bør der tages forholdsregler i forhold til beklædning og afskærmning af ansigtet.

Græsning

Græsning er særligt effektivt i beskyttede naturområder og ved forekomst af store bestande af kæmpebjørneklo. Forskellige racer af får og kvæg kan anvendes i bekæmpelse af kæmpebjørneklo, hvor nogle racer tilmed foretrækker planten over andre fødeemner. Dyrene skal introduceres til områder med bestande af kæmpebjørneklo i april-maj, når planterne er 20-25 cm høje, og græsningstrykket skal holdes højt. Senere på sæsonen kan græsningstrykket lettes.

Metoden kræver at indsatsområdet kan indhegnes, og dyrene dagligt tilses. Græsningen skal foregå i flere år, indtil alle planter er døde og der ikke er flere spiredygtige frø i jorden.

OBS! Plantesaften fra kæmpebjørneklo kan også skade dyr. Såfremt dette sker, skal dyrene fjernes fra arealet og fra direkte sollys. Græsning som bekæmpelsesmetode skal suppleres med overvågning, da planter kan være spredt udenfor indhegnede områder.

Sprøjtning med pesticid

Roundup anbefales. Indsatsen startes i april-maj, når planterne er 20-25 cm høje, og hvor det er muligt at få adgang til hele bestanden. Efter 8-10 dage bør bevoksningen kontrolleres, og planter der ikke viser tegn på at visne, skal sprøjtes igen. Ved sprøjtning kan bomsprøjte, rygsprøjte, Easy Roller, Weed Wiper eller pensling benyttes, og det bør tilsigtes, at kun kæmpebjørneklo påføres midlet, da anden vegetation ellers kan skades. Det er nok at påføre pesticid på stænglen eller et enkelt blad.

Metoden gentages 2-3 gange henover vækstsæsonen for at fjerne nyspirede planter. Der skal sprøjtes inden grundlovsdag den 5. juni for at opnå en effektiv bekæmpelse.

Pesticider er en effektiv metode til bekæmpelse af kæmpebjørneklo, særligt i store bestande. Det anslåede tidsforbrug er 100-200 planter eller 300m² i timen.

OBS! Der må **ikke** anvendes pesticider i eller nær beskyttet natur uden særskilt tilladelse fra Viborg kommune. Desuden skal der tages hensyn til økologisk dyrkede arealer.

Jordbehandling

På landbrugsarealer er det effektivt at bekæmpe kæmpebjørneklo ved at pløje, harve eller fræse. Jordbehandlingen bør foretages første gang i april, hvor gamle planter og deres rødder fjernes. Behandlingen gentages et par gange hen over sommeren, for at fjerne nyspirede planter. Det er også en mulighed at lave et par slåninger hen over sommeren i stedet for at gentage jordbehandlingen.

OBS! Jordbehandling må ikke foretages på beskyttet natur, brakmarker eller indenfor vandløbenes 2-meter bræmmer.

Afdækning med plastik

På store flade arealer med tætte og mellemstore–store forekomster af kæmpebjørneklo er det en effektiv bekæmpelsesmetode at afdække arealet med sort plastik. Planterne dør grundet manglende lys og høj varme under plastikken. Arealet dækkes til om foråret, mens planterne stadig er små, og behandlingen gentages i 2-3 år.

OBS! Tildækning i beskyttet natur kræver dispensation fra Viborg Kommune.

Skærmmkapning

De frøbærende blomsterskærme skæres af planten. Skærme og eventuelle frø opsamles og bortskaffes, så frøene ikke får mulighed for at spire. Plantemateriale fra skærmmkapning må **ikke** komposteres eller afleveres som haveaffald på genbrugspladsen, da de på den måde kan spredes videre til nye områder.

Det er afgørende, at skærmmkapning foretages, når frøene i skærmen er ved at gå fra grønne til brune, og at skærmmkapningen sker så tæt på skærmen så muligt. På dette tidspunkt er planten så langt med frøsætningen, at

Billede 3. Skærmmkapning af blomsterskærme kan ske gennem hele vækstsæsonen.

den

tror, frøspredningen er sikret, og derfor dør den. Skærmbakning skal kontrolleres og foretages gentagende gange igennem hele vækstsæsonen, da nogle planter efter bakning kan sætte "panikskud" med nye blomsterskærme og frø.

Metoden anbefales ikke som eneste bekæmpelsesindsats, men fungerer godt som supplement til andre metoder.

Råd til bekæmpelse

For at få succes med bekæmpelsen af bjørneklo, er der tre faktorer i spil:

1. Planlægning

Bekæmpelse af bjørneklo foregår over flere år, og det er derfor vigtigt at have en plan. Indsatsen vil være mest krævende de tre første år, hvorefter den gradvis kan reduceres. Valget af bekæmpelsesmetode afhænger af antallet af planter i bestanden, og det kan derfor være nødvendigt at skifte metode undervejs.

Ved bestande af kæmpebjørneklo ved et vandløb starter man med planterne tættest ved vandet, for at forhindre frøene i at spredes ned langs vandløbet.

Ved bestande af kæmpebjørneklo på land starter man i kanten af bestanden og arbejder sig ind mod midten.

Fjernelse af enkelte planter bør prioriteres højt, da de grundet den effektive spredning og store frøsætning hurtigt kan udvikle sig til større bestande.

Desuden er et tilsyn i august-oktober en god ide for at skærmbakke panikblomster.

2. Tidlig start

Hvis man starter bekæmpelsen allerede i marts-april, er planterne små og lettere at fjerne. Dermed bliver arbejdet mindre tidskrævende og billigere. På denne tid af året er det desuden passende at have langærmede trøjer og bukser på. På den måde kan man undgå at få plantens ætsende saft på huden.

3. Vedholdenhed!

Bekæmpelse af kæmpebjørneklo er en årelang kamp. Det bedste resultat opnås, når bestanden tilses med 2-3 ugers mellemrum, hvor nyspirede planter fjernes. Derefter tilses arealet hvert år for at sikre, at der ikke vokser nye planter frem. Plantens frø kan overleve i jorden i op til 8 år, så det er nødvendigt at vende tilbage i en årrække, før man kan sige, at kæmpebjørneklo er endeligt udryddet.

Forholdsregler

Ved anvendelse af bekæmpelsesmetoder hvor man risikerer direkte kontakt med bjørneklo, skal man tage sine forholdsregler. Anvend dækkende, vandskyende påklædning og handsker, samt sikkerhedsbriller. Vær forsigtig ved omklædning, da der kan være plantesaft uden på tøjet. Det kan være en fordel at foretage indsatsen tidligt eller sent på dagen, hvor solen står lavt.

Bemærk at plantesaften ikke svier ved umiddelbar hudkontakt, men først medfører gener, når huden udsættes for sollys. Hvis plantesaft er kommet i kontakt med huden, skal området vaskes grundigt med vand og sæbe inden for 20 minutter, og sollys skal undgås i mindst 48 timer. Ved øjenkontakt skylles omgående med vand, sollys undgås, eksempelvis ved anvendelse af solbriller, og læge kontaktes hurtigst muligt. Læge kontaktes også straks ved omfattende kontakt med plantesaft, eller hvis der opleves gener på huden efter bekæmpelsesindsats.

Lovgrundlag

Grundlaget for denne indsatsplan er Bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo nr. 842 af 23/06-2017 og Bekendtgørelse af lov om drift af landbrugsjorder nr. 11 af 04/01-2017. Disse giver kommunen mulighed for, med udgangspunkt i en endeligt vedtaget og offentliggjort indsatsplan, at pålægge ejere eller brugere af arealer med forekomst af kæmpebjørneklo at bekæmpe planten.

Tilsyn og håndhævelse sker med udgangspunkt i Administrationsmodel for sanktionsbestemmelser i bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo, udstedt af NaturErhvervstyrelsen og godkendt af Kommunernes Landsforening i maj 2014.

Ikrafttrædelse og revision

Indsatsplanen er gældende fra 01/01 2018 og revideres senest i år 2020.

Indsigelse

Det er muligt at gøre indsigelser mod indsatsplanen inden den [8 uger efter planens offentliggørelse]. Herefter vedtages og offentliggøres planen endeligt.

Når indsatsplanen er offentliggjort, er det muligt at klage over om indsatsplanen er i overensstemmelse med bekendtgørelsens krav. Klagen indgives til Viborg Kommune, som videresender klagen med kommunens bemærkninger og en kopi af denne indsatsplan til Miljøstyrelsen. Klagen skal indgives senest fire uger efter offentliggørelsen af den endeligt vedtagne plan. Miljøstyrelsens afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed. Landbrug og Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet ved deres hovedorganisationer klageberettigede.

Ligeledes kan kommunens afgørelser vedrørende tilsyn og påbud påklages, hvilket vil fremgå af påbudsskrivelsen.

Indberetning

På Viborg kommunes hjemmeside kan du indberette forekomster af kæmpebjørneklo www.viborg.dk/bjoernekle.